

BUITEN

24^e JAARGANG N°. 25

ZATERDAG 21 JUNI 1930

Foto Wilse

BLOEIENDE VOGELKERS IN HET FLAAMSDAL IN NOORWEGEN

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

BLOEIENDE VOGELKERS IN HET FLAAMSDAL IN NOORWEGEN (ILL.)	BLZ. 289
JASPER VELLACOT, FILANTROOP, DOOR WILLIAM J. LOCKE (18)	BLZ. 290, 299
TANNU-TUWA (GEÏLL.), DOOR A. P. PRINS.	BLZ. 292—295
TANTE DAATJE, DOOR TANTE VAN TOENTERTIJD	BLZ. 293
UIT JAREN DIE VOORBIJGINGEN; EEN VOORGANGSTER VAN THÉRÈSE NEUMANN ALS FONGERLIJDS-STER, DOOR FR. DE WITT HUBERTS.	BLZ. 295
EEN ZIERIKZEESCH MUSEUM IN WORDING (GEÏLL.), DOOR G. D. K.	BLZ. 296—297
DE VROEGERE KASTELEN VAN HET GESLACHT DE COLIGNY TE CHÂTILLON SUR LOING, CHÂTEAURENARD EN SAINT MAURICE SUR AVEYRON (GEÏLL.), DOOR MIEK JANSSEN	BLZ. 297—299
DE AFGHAANSCH WINDHOND, (GEÏLL.), DOOR J. D. L. MANTE-VAN SLINGELANDT	BLZ. 299—300
DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (32)	BLZ. 300

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adre-
seeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam,
stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holke-
ma's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de
toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke
naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

Jasper Vellacot, filantroop

18) DOOR WILLIAM J. LOCKE

IK ben Jasper Vellacot. U hebt me als dood achtergelaten in de buis en de portefeuille gestolen waarin mijn eigendomsbewijzen zaten op het land, dat nu de „tin-mijn is. Als u het ontkent, kan ik het voor het gerecht bewijzen”.

„Je kunt het niet bewijzen”, zei Jasper.

„Kunt u het ontkennen?” vroeg Burke, gesouffleerd door Wickens.

De voorzitter stond op. „Mij dunk, Mr. Vellacot, dat wij een eind moesten maken aan dit dwaze tooneel — ik kan niet toestaan, dat u langer antwoordt op zulke onzinnige beschuldigingen”.

Jasper keek rond naar de gespannen, verbaasde gezichten der toehoorders; naar Cadby, op wiens gelaat angst te lezen stond; naar Alicia. Daarna wendde hij zich rustig tot Sparling. „De beschuldigingen zijn volstrekt niet onzinnig”, zei hij rustig.

Weer fluisterde Wickens Burke iets in het oor. Luid riep Burke uit:

„Uw naam en iedere cent, die gij bezit, komen mij toe!”

Ongeduldige stemmen riepen: „Gooi hem er uit!” „Breng hem naar een gekkenhuis!”

Jasper keek op het publiek neer. Het was het hoogtepunt zijns levens. Hij stond voor een onherroepelijke keuze. Toch kende hij geen aarzeling. Er werkten krachten in hem, waarvan hij zich eerst later bewust werd. Het leek hem op dat moment een heel gewone, eenvoudige zaak.

„Heeren”, zei hij, „alles wat die man zegt, is volkomen waar en zijn eischen zijn gerechtvaardigd. Ik heb hier niets aan toe te voegen”.

Toen liep hij rustig naar zijn stoel en ging zitten. Dit was het uur zijner victorie.

Maar Cadby sprong vooruit.

„Je zult tenminste openlijk erkennen, dat je geen bewijzen hebt. Het was jouw woord tegen dat van Mr. Vellacot”, riep hij uit.

„Ja, dat erken ik”, zei Burke.

„Jij, stomme ezel”, bromde Wickens.

Het drama was uit. Een kreet van verbazing, ongeloof, ontsteltenis, rees uit de menigte op. Toen brak van alle kanten het rumoer los. Pratende, twistende, betoogende stemmen klonken overal.

Jasper ging naar Sparling. „Sluit u de vergadering”, zei hij „en verzoek ze rustig naar huis te gaan”.

Sparling deed dit. Plotseling klonk een luide stem uit de vergadering:

„Drie hoera's voor Mr. Vellacot! Onze Mr. Vellacot!”

Een lang, donderend hoera!, zwaaien van hoeden en zakdoeken en langzaam stroomde de menigte uit de zaal.

Toen gingen de mannen op het podium weg. Eerst Lord John Revelby. „Mr. Vellacot” zei hij, „ik kan u niet zeggen hoezeer deze onvoorziene loop van zaken mij spijt”. Hij boog, Jasper boog terug en de bezoeker vertrok.

„Mag ik u naar uw auto brengen, Lady Alicia”, vroeg hij haar.

„Dank u”, antwoordde zij mechanisch. „Mr. Vellacot zal mij begeleiden”.

Jasper, die naar de vertrekkende menigte had gekeken, wenkte Cadby.

„Zie je Burke? Hij gaat juist door die zijdeur. Zijn vriend Wickens heeft hem in den steek gelaten. Waarschuw de politie, dat ze op hem letten. Hij is nu al half dronken en er zou hem iets kunnen overkomen”.

„Ik zie je liever hangen!” riep Cadby woest.

„Bij den Hemel, Tom — vanavond moet je mij tenminste nog gehoorzamen — ga! Ik blijf hier op je wachten”.

En Cadby ging zonder verdere tegenspraak weg. Toen wendde Jasper zich tot het Bestuur.

„Heeren”, zei hij, „een verontschuldiging mijnerzijds zou een ironie zijn. Ik moet u verzoeken mijn candidatuur in te trekken. Na wat er gebeurd is, zou dit een schandaal veroorzaken. Morgen zal mijn naam door het heele Rijk met schande overladen worden”.

Sparling trad op hem toe. „Mr. Vellacot”, zei hij, „u bent een man om trotsch op te zijn. Vergun mij u de hand te drukken”.

De dames en heeren gingen weg. Allen behalve Alicia.

„Ik moet je spreken”, zei ze. „Vind je 't egoïstisch van me, zeg het dan gerust en ik zal wachten tot het je gelegen komt, want je hebt vanavond al heel wat meegemaakt.

„Ik ben geheel tot uw dienst”, zei hij en maakte een buiging.

Zij gingen samen naar de bestuurskamer om Cadby's terugkomst af te wachten. Er brandde een vuurtje in den haard. Jasper geleidde Alicia naar een stoel, wierp wat kolen op het vuur en bleef zelf staan.

Zij keek naar het vuur, niet naar hem.

„Is het verhaal van dien man waar?”

„Geheel”.

„En je bent niet — mijn neef?”

„Neen”.

„Wie zijt ge dan?”

„Dat heb ik u bij onze eerste ontmoeting verteld. Een naamlooze. Alles wat ik u verteld heb is waar. Mijn leugens bestaan in wat ik verzwegen heb”.

„Ik kan er mij niet indenken, dat gij een dief en bedrieger zijt. Ik beschouwde u als een onwrikbare rots”.

„Ik zei u, dat gij u vergiste. Gij wildet mij niet gelooven”.

„Ik weet niet waarom ik zoo tot u spreek. Misschien omdat ik het van uw eigen lippen wou hooren. Gij zijt geen ordinaire bedrieger. Ge zijt een groot man. Niets kan dit veranderen — gij hebt het vanavond bewezen — twee maal. Ge zijt een geboren leider. Ge hebt een overwinning behaald en ze weggeworpen en schande en armoede aanvaard. — Die man heeft geen bewijzen?”

„Geen enkel. Gij hebt het hem hooren erkennen”.

„Gij hebt reusachtigen moed. Ik wil weten wat ik van u kan blijven gelooven — of wij vrienden kunnen blijven. Ik kan je niet zoo maar uit mijn leven zetten. De draden daarvan zijn te veel dooreengeweven met het uwe — de heilig-

ste draden. De doode verbindt ons. Wat ge voor mij waart, heb ik u gezegd. Ook geloof ik dat mijn vriendschap waarde voor u had. Ik wil . . . en kan ze u niet ontnemen. Maar de feiten begrijp ik. Hij kwam arm bij je en je hebt hem opgenomen, gevoed en gehuisvest. Je herkende hem. Waarom heb je hem in onwetendheid gelaten?"

„Omdat de belangen van een Koninkrijk soms eischen dat hij, die zich van den troon heeft meester gemaakt, zijn eer en geweten ten offer brengt aan het welzijn van het Rijk — en hij den waren koning, die een verkwister is, op den achtergrond houdt.

„Waarom heb je dit alles dan vanavond opgeofferd?" vroeg zij en keek hem met haar heldere oogen doordringend aan.

Jasper sloot de oogen en legde zijn hand erover heen. Al wat hem al die jaren als een looden last bedrukt had, was van hem afgegleden. Hij was vrij. Eindelijk vrij. Vrij van het ondragelijke gewicht van den leugen.

Dat en nog veel meer ging door zijn geest, terwijl hij onbewegelijk voor haar stond.

Zij stond op en raakte zijn arm aan.

„Ik moet het weten. Waarom heb je vanavond alles opgeofferd?"

Toen ontmoetten zijn oogen de hare.

„Omdat ik je lief heb. Ik heb je bemind van het eerste oogenblik, dat ik je zag — voor wij nog een woord samen gesproken hadden — toen ik je voor de deur van het hospitaal zag uitstappen. Sinds dat uur heb ik je ieder oogenblik van mijn leven bemind".

„Waarom heb je me dat nooit gezegd?"

„Met dien leugen in mijn hart?" riep Jasper uit. „Dat moet je toch zelf begrijpen".

„Waarom vertel je het mij nu?"

„Omdat ik nu vrij ben. Je ziet me zooals ik ben. Er zijn dingen, die een man wel, en die hij niet kan doen. Zoolang ik onder den leugen gebukt ging, kon ik mijn liefde smoren. Nu kan ik het niet langer".

Zij worstelde om zichzelf te begrijpen. Zij trachtte de stemmen te doen zwijgen, die in haar hart voor hem pleitten. Het lukte niet. Zij had hem altijd lief gehad.

„Als je mij had bemind", zei Jasper, „zou ik het je nu misschien nog niet verteld hebben. Je kent me nu, zooals ik ben. Wat er van mij worden zal, weet ik niet. Ik heb nog geen tijd gehad erover na te denken. Maar ik heb het geluk gekend je te mogen beminnen. En de vreugde gesmaakt het je te vertellen. Je zult mij dat niet misgunnen, want ik heb niet veel vreugde in mijn leven gekend. Door je te spreken van mijn liefde, heb ik je vriendschap verloren. Tusschen ons kan er liefde, noch vriendschap bestaan. Want ik ben de meest geruïneerde man, die ooit geleefd heeft en ik moet je voor altijd verlaten. Dus betekent 't niets".

Zij trad dicht op hem toe. „Het beteekent wel iets", zei ze met vreemde stem. „Voor mij beteekent het alles — ik werp onze vriendschap weg voor immer en immer. Ik wil er nooit meer van hooren. Maar ik zal je lief hebben, zoolang ik leef".

Juist op dat oogenblik vloog de deur open en stormde Cadby naar binnen. Hij was zoo opgewonden, dat hij niet eens op de gezichten der beiden lette. Hij hijgde naar adem.

„Mijn Hemel — Jasper — Burke — Ik kon hem eerst niet vinden — toen vond ik hem. Ze hebben hem bijna doodgeslagen. Ik heb hem naar het hospitaal laten vervoeren. Hij is nog niet weer tot bewustzijn gekomen."

VIJF-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK

Dat zij zich met hart en ziel aan hem overgaf in het uur zijner diepste ellende, zal steeds Alicia's schoonste herinnering blijven. Evenals de dagen die volgden, waarin zij hem trouw en onversaagd ter zijde stond. Onbeschroomd en onvervaard trad zij de wereld tegemoet. De man was een *man* en de man voor haar; daarmee was alles gezegd. De vrouw die in haar ontwaakt was, volgde de wet harer sexe en oordeelde niet. Liefde was genoeg. Zij had het recht veroverd door goede en slechte dagen aan de zijde van een man door het leven te gaan. Voor goed was dit haar plaats. En de liefde schonk haar een onwankelbaar geloof in hem en in zijn toekomst. Hij was grooter in zijn val dan ooit in zijn glorie. Nooit deed hij denken aan een verslagene. En sterker dan ooit geloofde Alicia dat hij tot groote dingen voorbeschikt was. Hij zou zijn eigen naam weer aannemen en een nieuw

koninkrijk opbouwen. Hij was een der grooten dezer aarde. Er is geen groter glans in hemel of aarde dan het geloof eener vrouw in den man dien zij lief heeft.

Zij wierp alle conventie verre van zich. En zijnerzijds eischte zij van hem, dat hij de beperkingen op zij zou zetten, die kleinere naturen belemmeren. Zoo stonden zij op een avond tegenover elkaar en legden hun zielen bloot.

„Ik zweer je", zei Jasper, „dat ik je niet zou trouwen als ik dacht, dat ik een verloren man was".

„En ik bezweer je", antwoordde Alicia, „dat ik geen hooger wensch koester dan je vrouw te zijn."

Zoo hadden zij elkaar voor eeuwig trouw beloofd. Tegenover de wereld hulde Alicia zich in haar trots; doch voor Elinor Currey opende zij haar hart, omdat die alleen haar ten volle begreep. De liefde leerde haar haar zwakheid en haar macht kennen. En haar eenige spijt was, dat zij eerst zoo laat had leeren inzien wat er aan haar leven had ontbroken.

Burke was ernstiger gewond dan aanvankelijk was verondersteld. De wonden die hem door al te vurige aanhangers van Jasper waren toegebracht, toen ze hem op hoofd en buik getrapt hadden, bleken inwendig te zitten. Maar daar zei Jasper niets van tegen Alicia. En daardoor gaf het haar een schok toen zij Burke's dood vernam. Zij zat aan de lunch met Lady Luxmoore toen Jasper kwam om het haar te vertellen.

„Ik ben dadelijk hierheen gekomen om je ernstig nieuws te vertellen", begon hij zonder eenige inleiding. „Je hebt het recht het te weten. Burke kan geen aanspraak meer maken op mijn bezittingen".

„Bedoel je — dat hij dood is?"

„Ja", zei Jasper ernstig. „Hij is vanmorgen gestorven". Hij zweeg even en voegde er toen op denzelfden toon aan toe: „Als zijn aanspraken gerechtvaardigd waren geweest, zou ik zijn dood op mijn geweten hebben gehad. Maar dat is mij bespaard gebleven. De man was Jasper Vellacot niet".

„Jasper Vellacot niet?" herhaalde zij. Zij verbleekte. Zij trachtte zich er in te denken wat dit alles beteekende. De man was een bedrieger. De man was dood.

„Je hebt alles opgeofferd — dat vreeselijke offer gebracht — voor niets?"

Hij nam haar hand en kustte ze. „Ik heb door Burke meer gewonnen dan ik door hem verloren heb, liefste. Laten wij dat nooit vergeten. Nu ik jou heb, verlang ik niets ongedaan te maken."

Met welgevallen luisterde zij naar zijn woorden. Toen kwam zij op het uitgangspunt terug en vroeg:

„Wie was hij?"

„Een eenzame zwerver als ik".

„Maar dat begrijp ik niet. Waar was, of is, de echte Jasper Vellacot dan?"

„Burke had hem tijdens een twist gedood den dag voor ik hem ontmoette".

„Hoe weet je dat?"

„Hij heeft het gebiecht. Eerst aan een priester — daarna, toen hij wist, dat hij niet meer te redden was — openlijk. Ik heb de geschreven, door hem onderteekende, bekentenis. Laten wij gaan zitten, dan zal ik je de heele geschiedenis vertellen".

Dit kan in enkele woorden gebeuren. Burke had bij een twist een onbekenden man gedood en deels uit hoop op voordeel, deels om alle sporen van herkenning uit te wisschen, de zakken van den doode doorzocht. Toen Jasper hem ontmoette was hij ten prooi aan angst en berouw. De ziekte had hem overvallen en Jasper had hem voor dood achtergelaten. Toen hij wat opknapte, was hij met anderen ver van het toneel zijner misdaad getrokken. Toen hij Jasper in Gower Street weersag, had hij hem niet herkend; evenmin wekte de naam herinneringen bij hem op. Jasper's toespeling op zijn ziekte, vervulde hem met angst. Wat wist die man? Van dit oogenblik af, was hij steeds op zijn hoede. Jasper's vrijgevigheid kwam hem verdacht voor. Daar stak wat achter. Bovendien bemerkte hij, dat hij op de een of andere wijze macht had over zijn weldoener. Toen kwam het idee bij hem op te trachten uit te vinden wat de oorzaak van dit alles was. Het toeval deed hem den sleutel van den ouden lessenaar vinden. De portefeuille met de letters J. V. verhelderde zijn geheugen als een bliksemflits. Nu begreep hij alles. Hij vond dat Jasper hem bestolen had; zijn rijkdom behoorde hem, Burke.

Vervolg en slot op blad. 299

Russ-Photo

IN DE REPUBLIEK TANNU-TUWA. VROUWEN WONEN EEN ZITTING BIJ VAN DEN DORPSRAAD

TANNU-TUWA

REPUBLIEK VAN JAGERS EN HERDERS

IN het hart van Azië, 3000 K.M. ten Z.O. van Moskou, in een kom tusschen het ongenaakbare Sajan-gebergte en de Tannu Ola keten, ligt de kleine onafhankelijke republiek Tannu Tuwa, klein in verhouding tot de geweldige rijken waaraan het grenst; de Sowjet-Unie en Mongolie, maar toch met haar oppervlakte van 170.000 K.M². vijf maal zoo groot als Nederland. ☼ De nomadische bevolking, die zich voornamelijk met veeteelt en de jacht op pelsdieren bezig houdt, is echter nog niet zoo groot als het aantal inwoners van Haarlem. ☼ Behalve de oorspronkelijke Mongoolsche bewoners, en Chineesche handelaars. Het staat vast dat de Sojoten reeds 1300 jaar in de republiek Tannu Tuwa, die vroeger Urjanhai heette, wonen. Tot de Russische revolutie waren om de beurt Russen, Chineezen en Mongolen er de baas. ☼ De Sojoten hebben eerst in 1921 na de verdrijving van de Witgardistische benden onder Baron Ungern, Annenkoff en anderen door de bolsjewistische legers, hun onafhankelijkheid gekregen en de Tannu-Tuwa republiek onderhoudt sedertdien enge betrekkingen met de Sowjet-Unie. Zoo wordt de republiek in navolging van de Sowjet-Unie door een radensysteem geregeerd en is het leger (cavalerie) op dezelfde wijze als het roode leger georganiseerd. ☼ De Sojoten leven nog even primitief als hun nomadische voorouders van duizend jaar terug. Het vee wordt niet verzorgd, van rasverbetering hebben ze geen verstand, veevoeder voor den winter wordt niet verzameld. Al naar gelang van het seizoen zoeken ze andere weiden op. Als er een epidemie onder het vee uitbreekt, wachten ze met Oostersche gelatenheid tot die voorbij is, zien wat er over is en trekken dan verder. ☼ Er zijn rijke goudvelden, maar de exploitatie daarvan laten de Sojoten aan Koreanen en Russen over. Het openen van de Sojoten is voor hore n.l. een groote zonde. Evenzoo gaat het met asbest, mica en kolen. Die schatten blijven voorloopig bewaard. ☼ Eerst met den aanleg van wegen

en spoorwegen zal hierin verandering komen. De Sojoten zelf hebben noch aan wegen noch aan mineralen behoefte. ☼ Hun cultureele peil is natuurlijk zeer laag. De man is de baas, maar de vrouw doet het zware werk. Wil een Sojoot trouwen, dan is dat een zaak tusschen hem en de vader van de uitverkoren bruid. In geval van concurrentie wordt zij aan den meestbiedende toegewezen. ☼ De man gaat te paard bezoeken afleggen bij zijn bureu — soms meer dan 100 K.M. ver — om het laatste nieuws te bespreken. Zij blijft in haar vilten tent (Jurte) zonder kachel, raam of huisraad. Een dergelijke Jurte is van het „portable” systeem en kan gestookt en de rook gaat door een opening naar buiten. ☼ Het voornaamste voedsel van de Sojoten is groene thee, die zij brouwen met melk, vet en boter, voor zoover voorradig. Deze „thee” drinken of liever slobberen zij uren achtereen uit nappen van berkenhout. Zij schijnt voor oningewijden een uitstekend braakmiddel te zijn. ☼ Alle verkeer geschiedt te paard. Op hun kleine Mongoolsche paardjes leggen de Sojoten zonder enig blijk van vermoeienis honderden kilometers achtereen af; hun paard is dan hun bed zoolang het niet galopeert; in draf slapen zij rustig in den zadel. Zij gebruiken soms ook tweewielige karren (Sachluks) en sleden, getrokken door Mongoolsche buffels (Haipaken) of door ka-voortsjokken. Aan schrijven of lezen doen de Sojoten niet. Tellen kunnen ze niet verder dan tot tien. Een Sojoot heeft dat niet noodig, want al heeft hij eenige honderden stuks vee, hij kent zijn dieren een voor een en merkt het onmiddellijk als er een ontbreekt. ☼ Een op de vijf Sojoten wordt opgeleid tot Lhama en leeft op kosten van de anderen. Deze Lhama's, zijn behalve priester ook waarzegger, dokter, rechter, lijkbidder en grafdelver. In het laatste geval is de begrafenis betaald aan het bedrag, dat voor de begraving betaald wordt. De Lhama's wonen in kloosters, waarbij scholen zijn voor de vorming van nieuwe Lhama's.

Wie geen Lhama is, hoeft niets te weten. ☼ In de heele republiek Tannu Tuwa is maar één stad: Kysyl Hoto, gelegen aan de samenvloeiing van Bey-kem en Ha-kem, die samen de Jenissei vormen. ☼ De voornaamste bronnen van inkomsten zijn de pelsdieren: hert, hermelijn, zilver- en blauwvos, otter, beer, gems, lynx enz. komen er overvloedig voor. ☼ Tannu Tuwa is door de steile bergen, die het omringen, nog vrijwel geïsoleerd. Lang zal dat niet meer duren; de afstand tot de Trans-Siberische spoor is niet grooter dan 150 K.M. Ook bestaat een plan om een weg te maken over een van de weinige begaanbare passen in de Tannu Ola, waardoor dan een goede verbinding met Mongolie tot stand komt. ☼ In de laatste jaren is de regering van de republiek Tuwa druk in de weer om de bevolking te ontwikkelen. Landbouwbedrijven en proefstations worden opgericht, de droge gedeelten van het land worden geïrrigeerd met behulp van de talrijke rivieren, coöperatieve filialen worden opgericht waar de bevolking zich Europeesche waren kan aanschaffen. De liquideering van het analphabetisme voor de recruten van het legertje is ter hand genomen. Clubs met bioscoop worden opgericht en er bestaat zelfs een courant in de Mongoolsche taal, die naar het model van de „Prawda”, „Unen” (waarheid) is genoemd. Een ziekenhuis is gebouwd, verder worden er medische consultatiebureaux gevestigd. ☼ Tot nu toe waren de Sojoten trotsch op hun Boeddhistische geloof, dat hun verbod oorlog te voeren en menschenbloed te vergieten. Tijdens de strooptocht van Dzinghis Khan in de 13e eeuw trokken zij zich met al hun have en goed in de bergen terug om een bloedig treffen te vermijden en zij hebben dit later nog eenige malen moeten doen. ☼ Tegen de invasie van de beschaving met haar radio en fabrieken (de voorzitter van den ministerraad heeft al een steno-typiste!) helpt echter geen vlucht in de bergen. Van het primitieve leven der Sojoten en van hun Boeddhisme en exclusiviteit zal dus binnenkort wel niet veel meer te bespeuren zijn. A. P. PRINS

TANTE DAATJE

JE zou er wat om geven als je rijk was”, verzuchtte mijn naaister, aan 't eind van haar beschrijving van de nieuwste japonnen in de „fijne zaken”. ☼ Tante Daatje zei dat bloemrijker, — als alles wat ze betoogde. „Je zou je laatste hemd van je lijf geven om rijk te worden”, verkondigde ze in zoo'n geval. Ze had vele en schoone uitdrukkingen, en een luide stem, waarmee ze ze ten beste gaf. Als meisje heb ik eens met haar in den trein gezeten, tot Arnhem; zoo'n jaar of vijftien zal ik geweest zijn. Ik had toen nog niet de rechte waardeering voor tante Daatje, — dat is pas later gekomen — en was doodsbang dat er medereizigers zouden instappen. ☼ Ze zag er al dadelijk niet heel elegant uit, onze dikke buurvrouw, die van iedereen in den omtrek en van haar kennissen „tante Daatje” was. Mijn flauwe hoop dat ze haar zwarten mantel — met véél tres — en zwart kanten das, die tenminste nog een beetje gingen, aan zou houden, bleek ijdel. Den hoed met de pickjes hield ze op — ik geloof dat er opzij ook nog een vogel zat, meestal had ze dien tenminste wel, zoo'n felgroene bijvoorbeeld. Uit ging de mantel en de roode kool-japon met gele „fichu” kwam te voorschijn. „Zoo kind, te arm is niet goed, en te warm deugt niet”. Meteen — tweede verijdelde wensch — verscheen een dikke, deftige dame aan 't portier. „Kom der in, mensch,” noodde tante Daatje. „We hoeven wel geen van tweeën om te kijken als ze „spriet” roepen, maar der is toch nog plaats”. De dame aarzelde even, maar tante

Russ-Photo

VLEESCHTRANSPORT IN TUWA

Daatje had al bedrijvig de bagage aangenomen en in 't net gezet. Nog twee heeren kwamen binnen, na de dikke dame en de trein vertrok. De heeren verdiepten zich in een krant — gelukkig! dacht ik, maar de dame haalde al gauw haar tasch naar zich toe en begon haar twaalfuurtje te nuttigen. Bij 't derde broodje dat met snelheid verdween, knikte tante Daatje vriendelijk. „Nou, nou, 't gaat der nogal bij u in; ja, ze zeggen wel: „niemand is dik en grof, of hij weet waarof!” De dame glimlachte zuurzoet, de heeren meesmuilden achter hun krant, „mij sloegen de vlammen uit”. ☼ De heele reis zat ik op spelden, bang voor de volgende opmerking. ☼ Vele keeren heeft tante Daatje ons in angst laten zitten; ze had een talent om te komen als we eens deftig bezoek had-

Russ-Photo

OP HET BINNENPLEIN VAN EEN TEMPEL TE KEMTSCHIK

Russ-Photo

EEN BEGROETING NAAR OUD-MONGOOLSCHEN TRANT

den, en te ontijde van haar uitspraken te plaats. „Hè, heerlijk bij 't kacheltje, met dit nare weer, meneer, u voelt u zeker net als ik, als een . . . op een zeer hoofd". De stippletjes vulde zij wel terdege hoorbaar in. Of ze zat uitvoerig haar reisavonturen te vertellen uit den tijd dat haar „goeie man" nog leefde, en haar wel meenam, als hij voor zaken naar Parijs moest. „Maar die menschen, dat is het gekke, die verstaan je niet. Of je nou zegt: „eiere", of dat je nou zegt (met stemverheffing) „eiere!" ze kijken je an, of ze een klap van den molen beethebben, net malle Loutje". ☼ Behalve malle Loutje was er nog malle Betje, van wie eveneens ondersteld werd, dat ze een goede bekende van ons was. Graag mocht tante Daatje verslag doen van haar wedervaren bij 't koopen van een nieuw kleedingstuk. Kostelijk imiteerde ze 't winkeljufje, dat met kweelend geluid en brouwende stem haar had willen overtuigen. „Mevrou-o-o-w, 't staat u héusch bééldig", (reuzegoed zei men toen nog niet). „Nou, en ik kijk . . . net malle Betje natuurlijk! Ik zeg: kind, hoor 'ns, draag *jij* nou als je met je jongen gaat zoo'n kiepie, maar geef *mijn* 'n netten burgerhoed, en geen wiet-wiet-zie-je-me-niet". Of: „Beste meid, als ik koningin van Wipwap wor, zal ik ook met gevolg gaan, maar nou geen Jan-pak-er-is-an-voor mijn". ☼ Ze hield veel van rijmen, tante Daatje. „Wat wor je groot, kind, een maat van soldaat". ☼ „Hè, dat is lekker gebak, een taart naar den aard". ☼ „Kom, da's geen doodswond; stuk, stuk, scherven is geluk". ☼ „Een zucht geeft lucht, aan een hart vol smart". ☼ „Hop hop, de kop maar op." ☼ Ze zag altijd alles van den blijmoedigen kant; en had troost voor iedereen. Zelf kreeg ze ook haar deel wel van zorg

Russ-Photo

HOUTTRANSPORT MET KAMEELEN

en verdriet, maar verslagen was ze niet gauw. Haar man en een volwassen dochter verloor ze, haar andere dochter trouwde en ging naar 't buitenland. Zij zelve werd later ziek, haar beenen bleven langen tijd verlamd, en er was niet veel uitzicht op verbetering. Ze moest, dat was voor haar nog 't ergste, alles aan 't dienstmeisje overlaten. En: „je ziet ze wèl voor de kop, maar niet in de krop." ☼ Op een dag hoorde ze 't dienstmeisje tegen een kennis zeggen: „Ik begrijp niet dat zoo'n mensch er zelf maar geen eind aan maakt". Iemand die bij haar in de kamer was, sprong op om de deur te sluiten. „Laat maar", zei ze met een lachje, „ik hoor der wel, maar je kan toch niet allemans' raad opvolgen. 't Gaat me ruitruit, 't eene oor in en 't andere weer uit". En even later, voor zich heen: „De worm in de aarde wil ook nog leven". ☼ Ja, een bijna onverwoestbaren levenslust had ze. Tranen heb ik nog 't meest van haar gezien om iets aandoenlijks. Graag hoorde ze verzen voorlezen, of verhalen, waar ze bij huilen kon. Terwijl ze luisterde biggelden dikke tranen over haar wangen; daarna veegde ze ze af, met haar altijd keurig opgevouwen zakdoek en zei een van haar aanhalingen, als: „Dat treft mij, zei de oude heer toen hij een bloempot op zijn hoofd kreeg". Langzaam verbeterde haar toestand toch wat; een beetje strompelend kon ze eindelijk weer loopen, maar ze had nog wel hulp noodig en moest „een dikke duit" uitgeven iedere week. „Dat's 't minste," zeiden de vrienden, want tante Daatje zat er wampjes in, naar ieder dacht. Maar op een keer vertelde ze moeder in vertrouwen dat 't haar schoonzoon in Duitschland niet te best ging. Ze had gauw wat geld losgemaakt om in de zaak te storten, zoo'n voorschotje konden ze gebruiken. In haar jeugd had ze 't óók niet zoo best gehad, en „je weet wel aan je eigen appelen hoe een ander z'n peeren smaken." ☼ Vader, andere kennissen, maanden tot voorzichtigheid, maar tante Daatje vond zeker, als gewoonlijk: „raad is maar praat". Een poosje hield ze nog haar vroolijke gezicht. „Hoe 't stond in Duitschland?" vroeg deze en gene van de intiemere kennissen. „Gezond maar arm", lachte tante Daatje, of: „Eerlijk duurt het langst, om rijk te worden". Nog een paar maanden later: „Nou, hij het een goeie betrekking, hoor. Beter groote knecht dan klein baassie". ☼ „Tante Daatje — en uw geld?" „Nou, de menschen moeten me nou maar meer liefhebben om mijn velletje dan om mijn gelletje. Meenemen kan je 't tòch niet. 'k Zal me vingers der niet meer blauw an telle." ☼ „Ze schijnt zich toch nog te kunnen redden", meende moeder. Helaas bleek dat niet het geval. Flinke hulp kon ze niet meer betalen, met de jonge daghitjes ging het niet — tante Daatje was te hulpbehoevend. Ze moest de huishouding opgeven en de plaats aannemen die haar in een inrichting in haar geboorteplaats aangeboden was. ☼ Toen ze aanstropelen kwam om afscheid te nemen leek ze ons meer verslagen dan we haar ooit te voren gezien hadden. „'t Is een heele verandering voor u, tante Daatje". „Ja. En alle verandering is nog geen verbetering. Zie je, 't is zoo'n soortement gesticht; mijn moeders dienstbode is er in, met nog zoo'n paar die ik wel gekend heb; en al ben ik nou een baronesse van Haberniks, 't heb toch altijd op mijn manier nog zoo'n soort van ponteneur, zie je. 'k Heb tot nu toe nog niks hoeve te krijgen; maar hangen went óók wel". Een poosje wist niemand iets te zeggen. Toen, zachtjes voor zich heen, zei tante Daatje: „Ja, ja, 't is een harde zaak, een kind kussen met steenen bakkes". ☼ Drie maanden later kregen we haar doodsbericht. In de stilte die volgde na 't voorlezen klonk vader's stem: „Weet jullie wat ze zelf nu zeggen zou?" „Die is voor haar leven uitgezorgd." TANTE V. TOENTERTIJD

Uit jaren die voorbijgingen

EEN VOORGANGSTER VAN THERESE NEUMANN ALS HONGERLIJDSTER

ER zullen vermoedelijk niet vele Buiten-lezers zijn, die niet weten wie Therese Neumann is en die niet met verbazing gelezen hebben, wat zich sinds eenige jaren in het markvlek Konnersreuth, in de Opper-Pfalz bij de Boheemsche grens, afspeelt. Zij die hieromtrent meer willen weten, raden wij aan, het werk te lezen, dat dr. Fritz Gerlich, voormalig hoofdredacteur van de Münchener Neueste Nachrichten, onder den titel „Die stigmatisierte Therese Neumann von Konnersreuth” aan haar gewijd heeft. Zij zullen daaruit o.a. ook vernemen, dat na 1926 het zoo gemartelde meisje geen voedsel meer tot zich neemt, zooals in den zomer van 1927 onder de strengste contrôle ambtelijk werd vastgesteld. ☼ Wat het leven zonder voedsel betreft, een soortgelijk, even onbegrijpelijk gebeuren heeft zich ook reeds eerder voorgedaan en wel in de vorige eeuw in het plaatsje Frasdorf, gelegen in het Beiersche Hoogland in de buurt van Rosenheim. Daar werd den 17en Maart 1823 Maria Furtner geboren, als een bleek en tenger, hoewel geen ziekelijk kind. Zij groeide rustig op temidden van haar broers en zusters, tot de Chiemgouw in het jaar 1835 hevige door de pokken geteisterd werd. Nadat eerst haar ouders en de andere kinderen waren aangetast, volgde eindelijk ook Maria. De pokken braken bij het zwakke meisje echter niet krachtig uit, met het gevolg dat de kleine langen tijd aan het bed gekluisterd bleef en onder zware koortsen aan zulke hevige maag- en darmstoornissen leed, dat zij geen vast voedsel meer verdragen kon. Van dien tijd af at zij niet meer, doch dronk nog slechts water uit een put op het ouderlijk erf gelegen. In den beginne trok deze eigenaardige voeding geen aandacht, tot in het jaar 1844 een dokter uit Aschau toevallig haar bijzondere levenswijze ontdekte. Nadat hij zijne bevinding naar München gemeld had, werd uit de hoofdstad door de geneeskundige faculteit een arts naar het dorp gezonden om het meisje op te halen, ten einde het in een ziekenhuis aan een onderzoek te onderwerpen. Het kostte heel wat moeite Maria te bewegen naar München mede te gaan, doch eindelijk gelukte het en hier werd zij in een ziekenhuis op den rechteroever van de Isar opgenomen, waar men haar plaatste in een vertrek met zorgvuldig verzegelde vensters. Niemand had toegang tot haar, behalve de doktoren en twee Barmhartige zusters, die het meisje zouden verplegen en onder eede moesten beloven de aanwijzingen van den behandelenden geneesheer op te volgen en iederen bezoeker te zullen weren. ☼ Ongelukkigerwijze kreeg zij, bijna onmiddellijk na hare opname in het gesticht, een zwaren huiduitslag, die, ook door de inspanning van de in die dagen niet gemakkelijke reis, gevoegd bij den overgang van klimaat, zich ernstig liet aanzien en de observatie in den beginne zeer bemoeilijkte, doch zij genas weder. ☼ Een medisch attest, opgemaakt bij hare komst in het ziekenhuis, luidde dat zij tenger gebouwd en 1.40 M. lang was, een bleek uiterlijk had en gekleed 87 Pond woog. ☼ Men wilde thans vaststellen of Maria Furtner werkelijk slechts van water leefde en een observatie van twee en twintig dagen bewees, dat zij gedurende dien tijd niets gebruikte dan per dag ongeveer 1½ Liter Isarwater, terwijl de nauwkeurige bewaking waaraan zij onderworpen was elk bedrog uitsloot. ☼ Tijdens dit onderzoek van ruim drie weken verloor zij ongeveer 2 Pond aan gewicht, doch verder was er geen enkele verandering bij haar waar te nemen. Slechts klaagde zij voortdurend over

Russ-Photo

EEN MUSICEERENDE TUWA

het rivierwater, dat haar niet zoo goed smaakte als het water uit de put bij de ouderlijke woning. ☼ Hiermede was de observatie afgelopen en zij kreeg, toen zij uit de kliniek ontslagen werd, van het medisch college dat het onderzoek had ondernomen, de schriftelijke verklaring mede, dat zij tijdens haar verblijf te München, haar lichaam slechts gevoed had met water. ☼ Blijde van de lastige contrôle ontslagen te zijn, trok zij naar hare geliefde ber-

Russ-Photo

DE VOORZITTER VAN DEN MINISTERRAAD EN ZIJN TYPISTE

DE SCHOORSTEEN OP DEN ZOLDER VAN HET STADHUIS TE ZIERIKZEE (1550), OMGEVEN DOORENKELE AAN HET DAAR GEVESTIGDE MUSEUM BEHOORENDE VOORWERPEN UIT VROEGER DAGEN

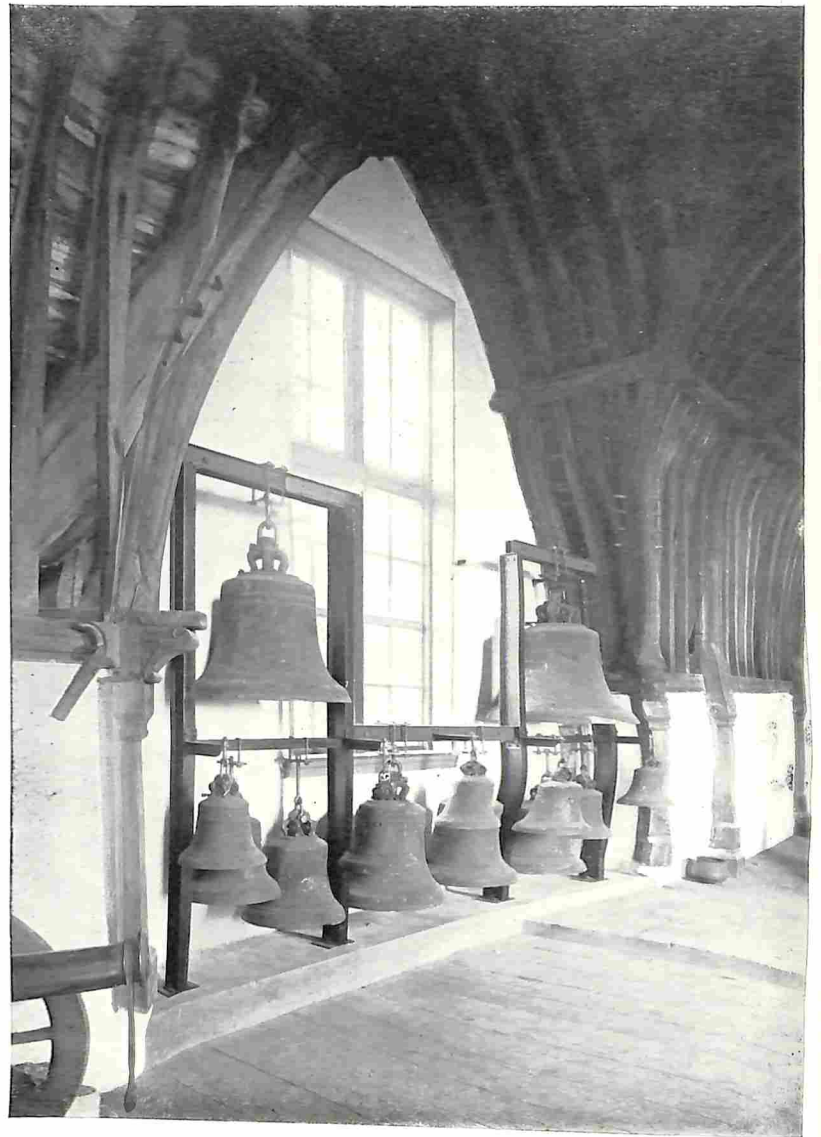
gen terug en, daar zij niet ontmaskerd was als een bedriegerster, zooals velen gedacht hadden, verflauwde de belangstelling in hare zonderlinge levenswijze zeer snel en bekommerde men zich verder niet over het bijzondere geval, dat iemand slechts van water leefde. ☒ De geleerde heeren in München vergaten zelfs voor haar terugreis te zorgen, zoodat Maria de 90 K.M. naar hare woonplaats te voet moest afleggen! ☒ Vele jaren hoorde men niets van haar; men had haar totaal vergeten, totdat onder de geneeskundigen in de Beiersche hoofdstad plotseling weer de wensch opkwam, het boerenmeisje voor een tweede maal aan een nauwkeurige observatie te onderwerpen. Doch thans bleef zij stokstijf bij haar besluit, om onder geen voorwaarde nogmaals een onderzoek te ondergaan en de doktoren moesten zich dan ook tevreden stellen met de ondervinding in 1844 opgedaan. ☒ Maria leefde nu verder rustig en tevreden in haar dorpje, waar zij bekend stond als „de waterdrinkster” en men haar vreemde voeding eenvoudig als een feit aannam. Algemeen geliefd, als steeds bereid anderen te helpen en een groote kindervriendin, vooral tegenover de kinderen van haren broeder, die na den dood harer ouders het geboortehuis bewoonde, verdiende zij haar brood met spinnen, breien en naaien voor de dorpsgenooten. ☒ In het begin van 1883 werd zij lijdende; de sinds hare kinderjaren verdwenen maag- en darmstoornissen traden weer op en werden zóó hevig, dat zij het water, waaraan zij reeds zoo vele jaren gewend was, niet meer verdragen kon. Den 24en Juni werd de toestand zelfs zóó ernstig, dat men een spoedig einde vreesde, doch tegen aller verwachting gaf zij thans den wensch te kennen een weinig soep te nuttigen en van dit oogenblik af voedde zij zich, voor het eerst sinds bijna vijftig jaren, met melk- of vleeschsoep, ofschoon zij het vleeschnat met tegenzin gebruikte, maar er een kinderlijk genoegen in vond verschillend voedsel en vooral fruit te proeven, enkel om den smaak te leeren kennen. Daarentegen dronk zij bijna geen water meer. Wel trad in de tweede helft van October een lichte verbetering

van haren toestand in, doch den 4en November 1883 overleed zij vrij onverwachts, terwijl een sectie den volgenden dag op het lijk verricht, het raadsel niet heeft opgelost, hoe zij bijna een halve eeuw lang zonder voedsel had kunnen leven. ☒ Het zonderlinge geval is, naar mondelinge mededeelingen van tijdgenooten van Maria Furtner, door den heer Mayer, oud-burgemeester van het dorp, te boek gesteld in een geschreven kroniek van zijne gemeente. ☒ Het spreekt bijna vanzelf, dat er, behalve het genoemde boek, een nog steeds aanzwellende stroom van artikelen over den onverklaarbaren toestand van Therese verschenen is. ☒ Des te meer verwondering baart het dan ook, dat, voor zoover wij weten, er tot nu toe geen enkel dagblad, tijdschrift of boek melding gemaakt heeft van een dergelijke gebeurtenis in 1871 in België. ☒ Hier was het eene Louise Lateau, wonende te Bois d'Haine, diocesis Fournais, bij wie zich iederen Vrijdag de bloedende kruiswonden vertoonden. Hoezeer deze de aandacht van de geneeskundige wereld trokken, daarvan getuigen de geschriften van dr. Boëns van Charleroi, dr. Lefebvre van Leuven, dr. Karломont en dr. J. Crocq van Brussel, dr. Gourbeyre van Parijs, prof. Day van St. Andrews, prof. Rohling van Paderborn enz., terwijl in 1872 ook te Amsterdam, van de hand van A. J. Riko, een studie over de gestigmatiseerde verscheen. Louise Lateau overleed in Januari 1876.

FR. DE WITT HUBERTS

Een Zierikzeesch museum in wording

OM bekendheid te geven aan het voornemen om op den zolder van het Zierikzeesche Stadhuis een oudheidskamer of museum te vestigen, zijn door den bekwamen fotograaf P. C. van Immerzeel alhier, eenige fraaie opnamen gemaakt, waarvan een paar in dit tijdschrift geplaatst zijn en waarbij een bijschrift behoort. ☒ Onder medewerking van de Vereeniging tot bevordering

DE KLOKKEN VAN HET VOORMALIG CARILLON VAN DEN STADHUISTOREN TE ZIERIKZEE, GEGOTEN DOOR PETER VAN DEN GHEIN TE MECHELEN (1550-1554)

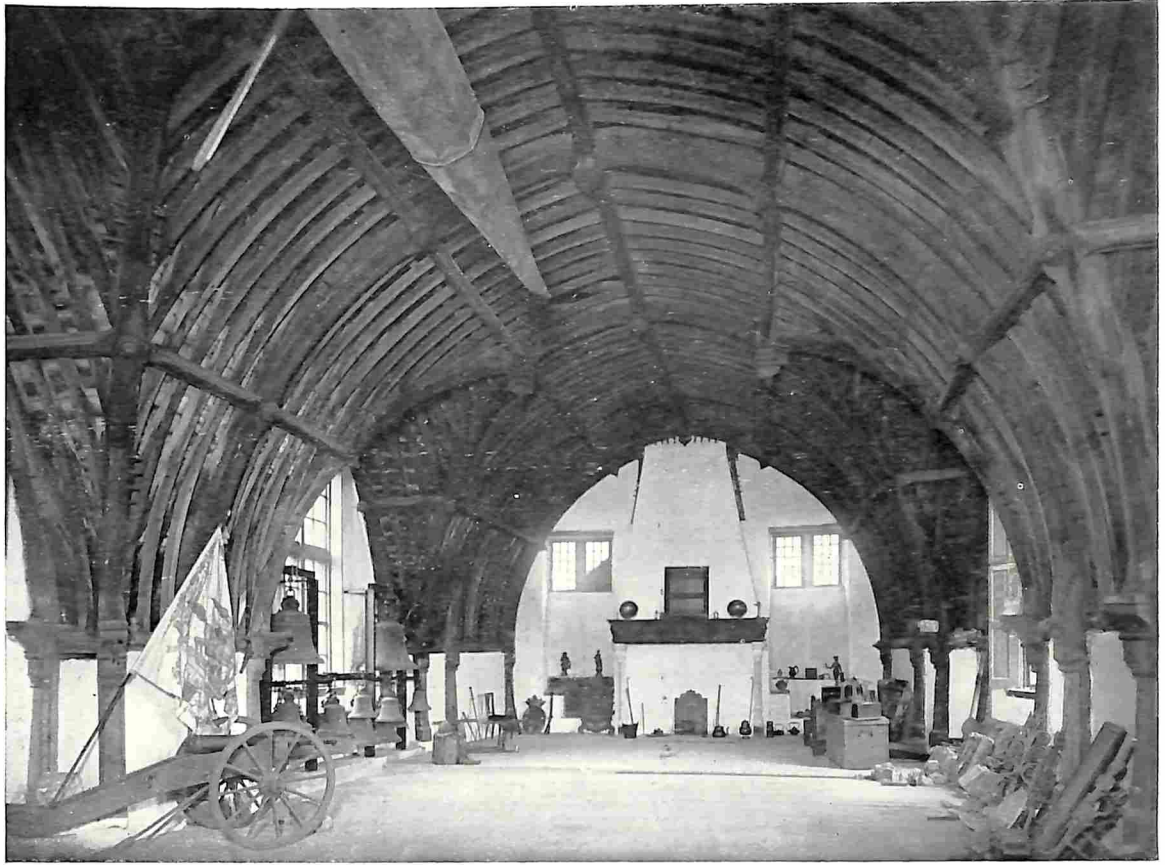
van het vreemdelingenverkeer te dezer plaatse en van den Raad van Zierikzee is alhier een museum gesticht, dat op den zolder van het Stadhuis wordt ingericht. Eerst was er een strooming om de voorwerpen welke een museum zouden vormen onder dak te brengen in het sedert enkele jaren als gevangenis buiten gebruik gestelde 's-Gravensteen (gebouwd van 1524 tot 1526), maar om onderscheiden redenen is men daartoe niet overgegaan, o.a. op grond, dat dit gebouw na korter of langer tijd zal bestemd worden voor een rijks-archiefdepôt voor de gemeenten op Schouwen en Duiveland. De nu gekozen plaats, de zolder van het Stadhuis, leent zich door haar fraaie en in Nederland uiterst weinig voorkomende soort van bekapping, bijzonder voor het doel, hoewel niet mag verheeld worden, dat een ruimte gelijkvloers veiliger ware geweest, al zou dan de stemming gemist worden, die de nog aan de middeleeuwen herinnerende bekapping over het geheel uitspreidt. Ofschon moet erkend worden, dat men een halve eeuw geleden meer museumstukken had kunnen verzamelen, o.a. ook op grond dat toen nog menige patricische familie te Zierikzee, haar vaderstad, gevestigd was, toch is er nog wel een en ander overgebleven, dat waardig is met belangstelling en piëteit bezichtigd te worden. Het voornaamste is op het oogenblik zeker wel het oude carillon uit den Stadhuisstoren, dat door de Vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer aangekocht en aan de Gemeente Zierikzee in bruikleen voor het museum is afgestaan. Dit voorzoover wij weten, oudste complete klokkenspel in Nederland, werd door Peter van den Ghein te Mechelen in de jaren 1550—1554 gegoten en de fraaie cartouches, wapens, randen en opschriften zouden een afzonderlijke beschrijving verdienen, welke aan het carillon dan ook in den weldra samen te stellen catalogus zal ten deel vallen. Daar de plaatsruimte voor een bijschrift der afbeeldingen niet te groot kan zijn, willen wij korthedshalve vermelden, dat in het museum o.a. reeds opgenomen zijn de volgende aan de Gemeente Zierikzee behorende voorwerpen: een 3 M. hoog houten model van den Stadhuisstoren, een zilveren gedreven drinkschaal van Thesaurieren van 1580, geelkoperen en bronzen zegelstempels der stad van het eind der 14e en het begin der 15e eeuw, 15e en 16e eeuwse kannen en aardewerk, een scheepsmodel van 1627, oude gevelsteen, gevelankers, een gezicht op de stad op paneel van ± 1520, een copie-kaart van Schouwen van 1540 op doek, zilveren gilde-voorwerpen, een kanon (veldstukje) uit de 18e eeuw, een zijden vaandel van een schutterij uit den patriottentijd, enz. Wij hopen dat de lezing dezer regelen menigeen die met het oude Zierikzee in betrekking staat en iets zou kunnen missen, geschikt voor genoemd museum, dit aan deze bewaarplaats van oud- en merkwaardigheden zal willen afstaan en daarmee het goede voorbeeld volgen van wijlen den te vorigen jare overleden burgemeester van Zierikzee, Mr. A. J. F. Fokker, die o.a. aan de stad gelegateerd heeft een tiental prachtig gemaakte modellen van onderscheidene soorten Zeeuwsche vischschepen, welke verzameling voor deskundigen een groote waarde vertegenwoordigt.

G. D. K.

Aphorismen

Men kan den ander niet vormen zoals wij hem gaarne zagen, maar wij moeten hem in het beste licht plaatsen.

Laten we genoeg vertrouwen in het leven hebben, om het tot op den bodem te durven doorschouwen.

DE ZOLDER VAN HET STADHUIS TE ZIERIKZEE (1550) BESTEMD VOOR STEDELIJK MUSEUM EN WAAR REEDS EENIGE VOORWERPEN ZIJN GEPLAATST O.A. HET OUDE CARILLON UIT DEN STADHUISTOREN, DATEEREND VAN 1550-'54

De vroegere kasteelen van het geslacht de Coligny te Châtillon sur Loing, Châteaurenard en Saint Maurice sur Aveyron

II

HET graf van den grooten admiraal Gaspard II de Coligny, zeer sober zoals het geheele leven van dezen held is geweest, ligt onder de donkere, ruischende pijnboomen in het park van het nieuw gebouwde kasteel. Op den steen staat vermeld, hoe eerst na twee eeuwen de overblijfselen van den Admiraal van Frankrijk daar mochten rusten. Een gevoel van groote eerbied beving mij, toen ik daar stond voor het simpele graf van den man, die boven alles ook groot was als mensch, in den strijd voor zijn overtuiging . . . De man, die met recht „le roi des Huguenots” werd genoemd . . . Want deze koning is vervolgd geworden tot het uiterste, is tenslotte in een hinderlaag gelokt, lafhartig vermoord, en gedurende vier en twintig uren lag zijn zeer ver-

CHÂTEAURENARD. KERK MET RUÏNES VAN HET OUDE KASTEEL DE COLIGNY, GEHEEL MET KLIMOP BEGROEID

minkte lijk op het stroo van een stal! Degene, die het leven van Gaspard II de Coligny nagaat, zal er niet aan twifelen of hij niet van het begin af aan heeft geweten, welk einde hem wachtte. Want hij wist zijn vijanden verraderlijk, wreed en onverzoenlijk . . . En ik dacht aan Madamel'Amirale Jacqueline de Montbel, Comtesse d'Entremonts, Marquise de Montelier, et Saint André, die na zijn dood werd gevangen genomen. In 1572 werd in de gevangenis haar dochtertje Béatrix de Coligny geboren, en eerst in 1599 stierf zij in de gevangenis van Ivree, omdat Jacqueline de Montbel voortdurend weigerde, het geloof van haar overleden gemaal, van den „roi des Huguenots", af te zweren, omdat zij is trouw gebleven aan haar eens gegeven woord . . . Het was mij, of de geest dezer dappere, nobele vrouw, wier leven een leven van toewijding is geweest aan de nagedachtenis van een groot man, moest zweven om deze tombe, want is haar geest niet voor altijd verbonden aan den zijne . . . ☞ Van uit het park van het kasteel voerde de Curé Bouard, de schrijver van verschillende mysterie-spelen, ons naar het oude kerkje van Châtillon. Daar toonde hij mij de breede banden van rouw om de pilaren der kerk, die er indertijd na het bericht van den dood van Gaspard II op werden geschilderd en die thans nog zwak zichtbaar zijn. ☞ In de Sacristie der kerk wees hij mij een schilderij, de doop van een Mohammedaan voorstellende. Aan den linkerkant knielen de blonde, slanke Isabelle Angélique de Montmorency, duchesse de Châtillon en haar gemaal, Gaspard IV de Coligny; twee blonde kinderen reiken de ingrediënten voor den doop aan den priester. — Ook liet de Curé mij het geschilderde portret zien van een edelman uit de 16e eeuw, waarvan men niet met zekerheid wist, of het een beeltenis van Gaspard II de Coligny is, hoewel hij het stellig vermoedde. Daar ik verscheidene malen de portretten van Gaspard II, van Odet de Coligny en hun broer, François d'Audelot, in het Mauritshuis in den Haag heb bekeken, kon ik hem gelukkig maken door de verzekering, dat het ongetwijfeld een portret van den admiraal moest wezen. De zelfde blauwe oogen met de eenigszins opgetrokken wenkbrauwen, de zelfde fijn gebogen neus, de zelfde expressie van

INGANG DER OUDE R.K. KERK, DIE VROEGER BIJ HET KASTEEL DE COLIGNY BEHOORDE

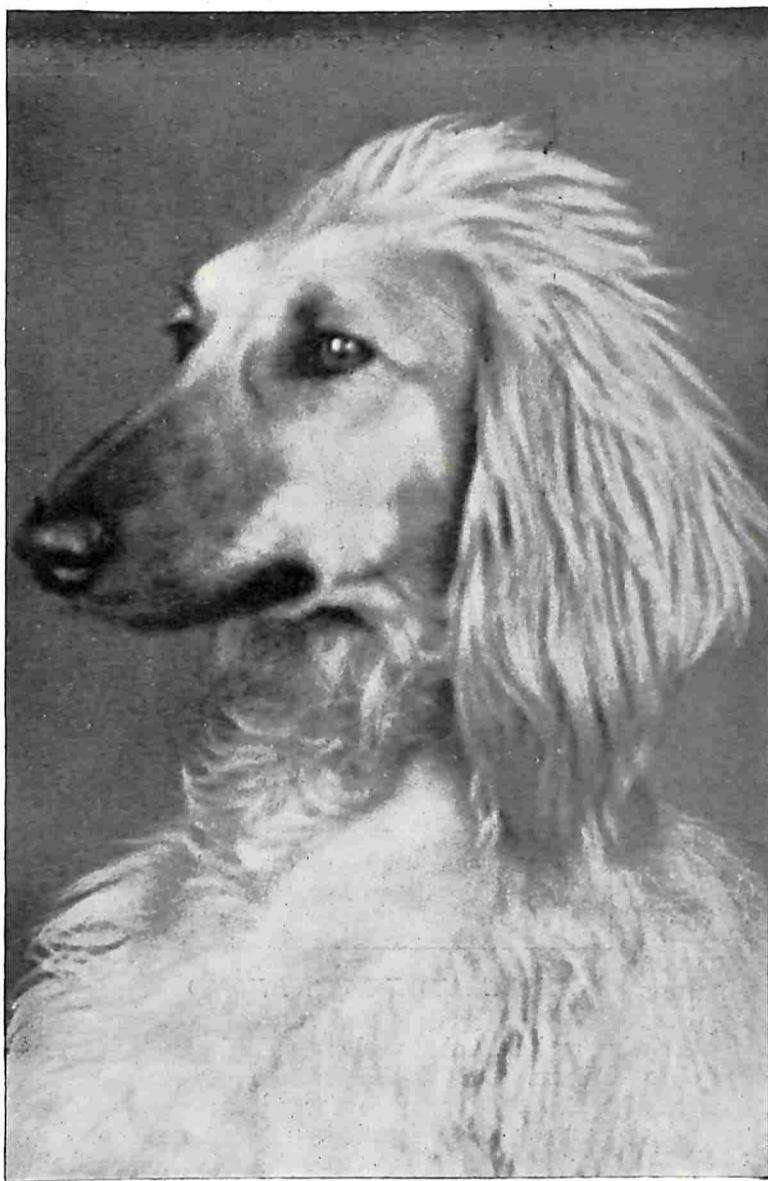

DE SACRISTIE DER R.K. KERK TE CHÂTILLON. HET MEEST LINKSCHE PORTRET IS M.I. DAT VAN GASPARD III DE COLIGNY

goedheid en van noblesse. ☞ De handtekening van Isabelle Angélique de Montmorency, de laatste duchesse de Châtillon, is nog in de sacristie te bezichtigen. Groote, krachtige en toch fijn gebouwde letters, de signatuur heeft iets koninklijks. ☞ De avondwandelingen in het maanlicht door het oude dorpje waren van een groote bekooring. Het waren stille, milde avonden, die een gevoel van bevrijding en van verlossing gaven, vooral na het bijna waanzinnig makende, doodelijk vermoeiende verkeer van Parijs in den zomer . . . Châtillon, met zijn geurige rust en zijn harmonische stilte, schenkt nieuw leven aan de ziel, even was men daar en retraïte, men leefde mee in de oude, oude legende . . . Alles werd er van een bijzondere beteekenis, men kreeg den indruk, alsof nergens zoo blank, zoo vol belofte van schooner, dieper leven de maan in het water glansde . . . Op sommige plaatsen verdichtte het licht tot stralende wezens, die dan weer wegscholen onder de schaduw der boomen . . . De oude tuintjes met het mysterie hunner bloemen . . . De oude tuintjes met het mysterie hunner bloemen . . . De oude tuintjes met het mysterie hunner bloemen . . . De oude tuintjes met het mysterie hunner bloemen . . . De heel oude waschplaatsen, waar de vrouwen overdag pratende en zingende haar wasch komen spoelen, liggen dan zoo vreemd verlaten onder de duisternis van het afdak . . . Er is een Arabische sfeer 's avonds in dit oude Fransche dorpje, met zijn lage, Oosterse huisjes, waarin een eenzaam lichtje onrustig heen en weer flikkert, met zijn klimmende, kronkelende straatjes, zijn donkere, Zuidelijke boomen . . . Er is een zeer oud huis (ongeveer 14e eeuw), „l'Enfer" genaamd, waar ten tijde der reformatie de godsdienstoefeningen der Hugenoten plaats vonden; ook werd het lange jaren als gevangenis gebruikt. Zeer vervallen, maar prachtig door zijn sobere architectuur, scheen het 's avonds, met de droomspelingen van het maanlicht achter de oude vensters en over de bouwvallige trappen, door nieuw, spookachtig leven beziel . . . Overal doken de schimmen op, bevolkten de oude woning, de balken kraakten, beneden in de diepe kelders gierde de wind klagend, naargeestig, en vertelde mee met de stem van den waterval, het oude, oude verhaal . . . Een cypres, als een zeer eenzame gedaante in rouw, spiegelde zich in het maan-klare water, zij hoorde bij dit spookachtige huis van droefheid en van vreemde wijsheid . . . Want is er niet een wonderlijk weten en een zeldzame wijsheid in grijze, vervallen muren van eeuwenoude huizen . . . Ieder geluid is in dit dorpje 's avonds in harmonie met het oneindige, vooral „le tintement" van de oude, oude klok, dat als een lichte, ver klinkende vrouwestem door

het dorp roept Wanneer men er naar luisterend, opkijkt, naar de sterrelucht, heeft men het gevoel, een wandeling door den hemel te hebben gedaan ☞ Van uit Châtillon bezochten wij Saint Maurice sur Aveyron, dat er dichtbij ligt. De ruïne van het kasteel der de Coligny's is hersteld, maar heeft daardoor veel van haar oorspronkelijke schoonheid ingeboet. Er bevindt zich nog een ruïne van een der kasteelen in den tuin van een villa, een paar vervallen, zeer dichtbegroeide muren Door de vensteropeningen heeft men telkens een boeiend vergezicht op de bosschen er omheen. De muren zijn ongeveer een meter dik, het lukte dan ook indertijd niet om ze te laten springen en ze geheel uit den weg te ruimen Vlak erbij, te Fontainejean staat de ruïne van het oude klooster, dat in 1124 door den Seigneur Milon de Courtenay werd gesticht, die ook omstreeks den zelfden tijd een kasteel te Château-renard liet bouwen. Zijn dochter Elisabeth, die in 1150 huwde met Pierre de France, den zesden zoon van Pierre VI le Gros, erfde deze heerlijkheden. Bijna twee en een halve eeuw bleven deze bezittingen in handen der de Courtenay's, daarna kwamen zij in die der de Bracques, vervolgens in die van de Chabannes', tenslotte werden zij in 1538 door het machtige geslacht de Coligny gekocht. ☞ Nog kan men zich bij dezen enkelen muur, die te Fontainejean is overeind gebleven, indenken hoe schitterend dit oude, stijlvolle klooster eens moet hebben geprikt tegen de kostelijk blauwe zomerlucht! Hier en daar bloeit nu een struik door de ledige vensters, de vogels nestelen tusschen de muren en tusschen het afgebrokkelde puin, het korstmos plekt somber tegen de vochtige steenen Het is vervallen, verlaten, maar overal schrijdt er nog het grootsche verleden Nog heerscht er de geest van gebed, al is het lang geleden dat de stemmen der monniken zich hier verhieven om God te loven Er is nog altijd een zuivere, gewijde sfeer

MIEK JANSSEN

AFGHAANSCH WINDHOND. GEFOKT DOOR MEVR. LIESE-TERSTALL. EIGENAAR KAPT. MANTE TE LEIDEN

De Afghaansche Windhond

TOT één van de oudste hondenrassen mag zeker wel de Afghaansche Windhond gerekend worden. Dit vier-eeuwen-oude ras was tot voor eenige jaren nog niet in Holland bekend. ☞ In Engeland was dit anders. De sportieve, gefortuneerde Engelschen maken groote reizen, en zoo werden deze honden uit Afghanistan meegebracht. ☞ In 1927 kwamen een paar Hollanders op het idee om ook in Nederland den Afghaan te importeren (uit Engeland). En zoo begon de fokkerij hier te lande. ☞ Zooals met alles wat nieuw is, stond men er in den aanvang nog wat vreemd tegenover, maar thans begint dit interessante ras meer en meer aanhangers te krijgen en worden vele menschen getroffen door de fiere, exotische schoonheid van den Afghaan. ☞ Wat den oorsprong betreft: In Afghanistan wordt algemeen beweerd, dat de Afghanen de jachthonden van Noach zijn geweest. In ieder geval is het ras zéér oud, want men heeft rotstekeningen gevonden van 2000 jaar v. Chr., waarop deze windhond is afgebeeld. Het zijn steeds de honden van het

Koningshuis geweest en van de Sirdars, dat zijn Edelen en militaire hoofden van de Provincies. Ze worden gebruikt voor de jacht op wolven, herten, vossen en luipaarden, in samenwerking met valken.

J. D. L. MANTE-VAN SLINGELANDT

Jasper Vellacot, filantroop

(Slot)

HET was in dien tijd, dat hij kennis maakte met Wickens. Deze had den zwakken dronkaard spoedig in zijn macht en toen Burke hem op een dag den oorsprong van Jasper's rijkdom vertelde, voelde hij, dat hij

zijn vijand kon verpletteren. Wickens triomfeerde en de arme kerel, die hem zijn wraak bezorgd had, vond een ongelukkig einde. Toen Jasper geëindigd had, spraken zij nog lang en ernstig over deze tragedie. „Je kunt nu met een vrij hart je koninkrijk weer binnentrekken, Jasper”, zei ze ten slotte. „Het vrije hart is er”, zei hij. „Ik heb voor niemand meer wat te verheimelijken. Maar het koninkrijk? De dood van den man, aan wien het nooit heeft toebehoord, maakt het nog niet tot het mijne”. „Dat doet het wel”, antwoordde zij. „Begrijp je niet, dat ik je meer kan schenken dan mijzelf. Ik kan je je koninkrijk teruggeven. Zie je dat niet in? Ik ben de naaste, feitelijk de eenige, bloedverwante van mijn neef Jasper. Ik erf dus. Het is alles van mij om mee te doen wat ik verkies. Dus geef ik het je terug — en nu behoort het jou, jou alleen en geheel. Niemand ter wereld kan het je ooit meer ontnemen”. Zij trouwden vóór Kerstmis. De groote wereld vergat het schandaal door belangrijker zaken, maar hun klein kringetje was ontdaan en hield zich afzijdig. Doch zij leefden voor elkaar en voor de menschheid, aan wier welzijn zij hun leven wijdden. De lente ging voorbij, de zomer kwam en Augustus zag ze weer in Greybrooke. Op een zonnigen morgen kwam Ali-

cia bij Jasper, die op het terras zijn pijp stond te rooken. Zij legde haar arm in de zijne. „Zullen wij gaan, liefste?” „Ik dacht, misschien —” begon hij aarzelend. „Neen, liefste. Jij en ik. Hij zou het zoo gewild hebben, als hij zou kunnen spreken”. Enkele minuten loopen bracht ze naar de stille Gothische kerk, die neerzag op de groenende heuveltoppen en de grijze steenen aan haar voet. En zoo kwamen zij aan de wit marmere zerk waaronder Bunny rustte. Zij bukte zich en legde er eenige bloemen op, die ze had meegebracht en toen stonden zij er, hand in hand, naar te kijken. De inscriptie was zeer eenvoudig. De naam. De datum van zijn overlijden — juist een jaar geleden. Zijn leeftijd — vijf-entwintig. Een regel uit „Adonais”. Er kwamen tranen in hun oogen en door die tranen heen keken zij elkaar aan. „Wij moeten elkaar heel, heel innig beminnen, Jasper”, zei ze. Als antwoord trok hij haar naar zich toe, als om, bij het graf van den doode, de gelofte te hernieuwen om haar lief te hebben voor gansch zijn leven. Maar als man begreep hij niet ten volle wat in haar omging. Zij dacht er aan hoe haar geest ontwaakt was door het dooven van dien grooteren geest: Hoe haar liefde die heel haar leven vermooidde, tot

haar gekomen was als een erfenis van pracht, geboren uit tallooze tranen en grenzeloze pijn; een element van het goddelijke, dat een plaats verdiende in hun heiligdom. Slechts door elkaar oneindig te beminnen, konden zij zich rechtvaardigen voor hun geweten. Langzaam gingen zij weg van de witte zerk. Zij waren alleen op het stille kerkhof. De warme zomerlucht lag als een nevel over het gras. Het was er zeer stil. Hun harten waren te vol om hun gedachten onder woorden te brengen, doch hun lippen ontmoetten elkaar. Toen zij om de kerk heen liepen, zagen zij een slanke, bekende gestalte geheel in het zwart gekleed door het weghek komen. De vrouw droeg een bosje bloemen in de hand. Toen wisten zij beiden, dat hun idylle een stille tragedie bevatte. En slechts deze zijn duurzaam.

E I N D E

De doolhof der dwaasheid

32) DOOR RALPH SPRINGER

J E hoort het," grinnikte Ben Bighead, met satanischen grijns. „Mijn gewezen getrouwen klagen je aan wegens verleiding. Slept hem voort!" Percy en de andere gemaskerden smeten hem op den grond, om hem aan de beenen voort de sleuren. „Ik wil loopen, loopen!" gilte Joris Jochem, wiens hoofd door dat voortdurend vallen vol builen raakte. „Slept hem," beval Ben Bighead, koud, „slept hem naar den brandstapel. Sleurt die drie andere schurken ook mee. Zij moeten er om heen dansen en wee hen als ze uit de maat gaan. In de vlammen dan, met hen". Een drievoudige kreet klonk. Vijf gemaskerden stormden naar binnen en wierpen zich op Oom Karel en de twee roovers. De oude man richtte zich plotseling op en slingerde met vaste hand den steen naar het monsterachtig dikke hoofd van Ben Bighead. Die raakte en veroorzaakte een metaalklank. De steen viel echter in brokken op den grond en de rooverhoofdman lachte smadelijk. „Voert Ben Bighead en Langen Archibald op den brandstapel!" riep hij met een schaterlach die niets menselijks had. „Als ze verbrand zijn, is het geweten der Engelsche politie gerust, en zijn wij veilig". Een algemeene juichkreet van Langen Archibald en de zeven gemaskerden antwoordde hem. „Moed!" fluisterde Percy in Joris Jochem's oor. Daarna sleepte hij hem aan een been voort. Zijn makker trok aan het andere. Achter hem schimpte Oom Karel tegen zijn overweldigers.

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK

OP DEN BRANDSTAPEL

Joris Jochem's moed leefde weer op, toen hij dichterbij den brandstapel kwam. Al voortgesleept wordend sprak hij Oom Karel, die zijn beulen handen vol werk gaf en hen voortdurend tegen hun scheenbeenen schopte, moed in. „Houd moed, dappere speurbroeder!" galmde de onvergelykelijke detective. „Deze smadelijke dood zal tevens onze heerlijkste belooning én uitbundigste triomf zijn". „Ik doe het liever met een beetje minder!" schreeuwde Oom Karel. „Ik had er wat voor over, als de jongens uit de buurt hier waren. Hier, pak-an, schooier!" Een gemaskerde gilde en betastte zijn been. Oom Karel trachtte zich nu van den ander, die hem vasthield, vrij te schoppen, maar op bevel van Ben Bighead sprongen verscheidene gemaskerden toe. Aan den voet van den houtstapel werd halt gekommandeerd. Joris Jochem werd aan handen en voeten gebonden en boven op de verzameling brandhout gedragen. Oom Karel en de twee gevangenen roovers kregen een touw om elken pols. Gemaskerden hielden ieder een eind vast om hen er aan voort te slepen, indien ze weigerden om den brandstapel te dansen. Twee erbarmelijk gekleede oude schooiers zetten den mond aan een doedelzak. Het afgrijselijk geluid, dat er uit opsteeg, deed Oom Karel weghuppelen, onder luid gelach der gemaskerden. „Hij danst al, hij danst al, edele Bighead!" joelden ze in koor. Twee gemaskerden naderden Joris Jochem en trokken hem overeind. Alhoewel bibberend van hoofd tot

voeten, vertrok hij zijn gelaat tot een grijns van doodsverachting. „Nietswaardige detective!" richtte Lange Archibald het woord tot hem. „Heb je nog een laatst verzoek, een smeekbede of een boodschap? Maak dan voort, ermee". „Is dit de dood?" vroeg Joris Jochem, zijns ondanks niet zonder ontroering in zijn stem. „Een van je dooden," antwoordde Ben Bighead, raadselachtig. „Je wordt anderhalve graad, drie komma punt negen geroosterd. De brandstapels van Ben Bighead martelen langzaam, maar vrolijk. Voor de omstanders, natuurlijk". Joris Jochem hief de geboeide handen ten hemel. „Leve Sherlock Holmes!" riep hij met heldere stem. „Weg met de roovers, inbrekers en moordenaars!" „Valt aan!" kommandeerde Ben Bighead, wit van woede. De beide doedelzakblazers zetten weer in, Oom Karel huppelde ontzet weg, tusschen de beide touwen en de gevangenen roovers volgden zijn voorbeeld. Ben Bighead stak achter-eenvolgens vier oude kranten in brand en overhandigde die stuk voor stuk aan Langen Archibald. Deze legde ze onder de vier hoeken van den brandstapel, elk onder een bos kleine droge houtjes, waar overheen druipnatte takken en wortels lagen. Weldra knetterden de droge houtjes en staken vuurtongetjes door de natte takken heen. De vlammetjes waren voor Joris Jochem nauwelijks zichtbaar, of dikke rook bewolkte ze alweer voor zijn oogen. Dat oogenblik was hem echter voldoende. „Watson, Watson!" galmde hij. „Dans en spring vrolijk rond, wakkere vriend, opdat men jou niet mijn lot doet deelen. Au, die helsche vlammen! Zal de dood dan nooit intreden?" Bij elke nieuwe, afschuwelijke wending der doedelzakmuziek maakte Oom Karel een anderen, wanhopigen sprong. De spelers liepen vlak achter hem, hetgeen hem zoo zenuwachtig maakte, dat hij herhaaldelijk struikelde. Maar bij de nadering der musici scheen nieuwe kracht in hem te komen en huppelde hij weer alledwaast voort, om uit het gehoor van dat erbarmelijk geluid te geraken. „Méér vuur, hóógere vlammen!" schreeuwde Ben Bighead. Gemaskerden droegen armen vol oude kranten aan, smeten ze terzijde van den brandstapel en staken ze aan. Hooge vlammen stegen er uit op, zonder het hout te raken; doch Joris Jochem geraakte er door onder de suggestie, dat ze hem omringden en schroelden. „Helsche pijnen lijd ik, Watson!" joelde hij. „Dans onvermoeid voort, mijn dappere. Ik schroei, ik gloei, ik brand en verteer!

AFGHAANSCH WINDHOND

Leve Sherlock Holmes... hoera voor Scotland Yard!" Zijn gillen wekte den gemaskerden áán, hun longen nog méér uit te zetten. Die afschuwelijke blaasinstrumenten joegen kattengekrijsch en zwijnengeknor uit en dat noopte Oom Karel, nóg sneller voort te dansen. De gevangenen roovers volgden zijn voorbeeld en de gemaskerden gingen achter hen aan. Het werd een kannibaalsche vreugdedans, om een heusch offervuur. Maar boven de afgrijselijke muziek en de juichklanken der gemaskerden uit, klonk Joris Jochem's smartelijk-huilende stem uit. De vlammen raken mijn gebeente! Mijn lichaam is verteerd! Scotland Yard, zij die verbranden, groeten U! Sherlock Holmes, verheven meester, wacht mij aan gindschen oever! Daar ben ik al!" Toen viel hij, van overspanning en geloof aan zijn naderend eind, in zwijm. Hij ontwaakte in de loods. Hij zag de roode pannen bóven zich en den langen zijmuur vóór zich. Maar hij kon armen noch beenen bewegen. „Waar ben ik? Ik ben dood", pruttelde hij. „Watson, ben jij mij van gindschen aardschen oever gevolgd?" „Dat weet je immers wel, Joris Jochem", antwoordde de oude man en boog zich over hem heen. „We zijn immers samen uit Holland vertrokken". „Watson, zonder omwegen. Zeg me dit. Ben ik dood of leef ik nog!" joelde hij. „Zoolang je nog zoo schreeuwen kunt, leef je nog genoeg". „Waarom ben ik dan aan handen en voeten gebonden?" „Omdat je vol brandwonden zit". „En wat is dat om mijn hoofd?" „Ook een verband". „Een verband?" krijschte de detective. „Om mijn hoofd? Dan is dus mijn gezicht geschonden? Groote Holmes, gedooft ge dat?" riep hij op smartelijken toon.

(Wordt vervolgd)